

281. Szihalom, Pamlényi-tábla

(Heves megye) B, LT, Sza, Ró

Az M3-as autópálya nyomvonalának 120,9–121,4 km szelvények közé eső szakaszán, a Szihalom területére eső Pamlényi-táblán 1995–1997 között végeztünk leletmentést. A lelőhelyet átszelő mezőgazdaságilag használt földút és a Mezőszemeréről Szihalomba vezető műút alatt azonban csak az autópálya építése során, a kivitelezéssel párhuzamosan végezhetünk megelőző feltárást. A műút burkolata alatt 2002. augusztus 24. és szeptember 9. között végeztük el a kutatást.

Az aszfalt és a kőréteg feltörése után a termőtalajt kanalas markolóval távolítottuk el. A humuszréteg rendkívül vastag volt, 90–140 cm között váltakozott. Régészetiileg megkutattuk a teljes kijelölt területet, mely összesen: 1000 m². 74 telepobjektum került napvilágra így 1643-ra emelkedett a lelőhelyen a telepjelenségek száma. Mivel ez a rész a dombtetőn található, ezért rendkívül intenzív életnyomok tapasztalhatók a területen.

Az objektumok zöme gödör és a késő bronzkori pilinyi kultúrába sorolható. Szórványosan előfordultak kelta telepnyomok. A szarmata faluból egy ház, több gödör, két sütő-főző kemence került napvilágra. E korszakból említésre méltó még egy gödörbe dobott borjú csontváza. Néhány szarmata gödörben a szokásos bennszülött kerámia mellett mázas római import töredékek utaltak a közösség egykori vagyoni helyzetére.

A késő római-kora népvándorlás kori temetőnek is sikerült három újabb sírját feltárni, így eddig összesen 40 temetkezést dokumentáltunk a területen. A 38. számú bolygatatlan sír a temető leggazdagabb halottját rejtette. A koporsóba temetett, gyöngyös viseletű fiatal nő aranyozott bronzveretekből álló fejdísz, ezüst fülbevalót, bronzfibulát, aranyozott ezüstgyűrűt és bronzcsattal záródó, bronzsívveges övet viselt. Ónozott, kerek bronztükrét is magával vitte túlvilági útjára, lábai elé egy kisméretű, Drag. 33-as terra sigillatát helyeztek.

VÁRADI ADÉL

282. Szil, belterület

(Győr-Moson-Sopron megye) Ró, Á, Kö

A község területrendezési tervének módosításához kapcsolódóan (ipari terület kialakítása, építési telkek kijelölése) 2002. június 1-jén helyszíni szemlét tartottam.

Az Árpád utca D-i vége, Béke utca: A műút két oldalán a Béke utcáig aránylag sík terület, rajta különböző növényi kultúrák. A területen mindenhol található többkevesebb apró Árpád-kori, középkori kerámiatöredék. Feltehetően egy település maradványai. A kevés és apró lelet alapján valószínű, hogy kisszámú, szétszórt objektumról van szó.

A Dózsa Gy. utcában az iskola mögötti telkeken, a felszínen sok római és főleg Árpád-kori kerámiatöredék található. A terület egy kis dombvonulat a Linkó-ér egykori partján. Az iskola maga is korábban ismert régé-

szeti lelőhely, s feltehetően az utca összes telke alatt ott húzódik a részben már elpusztult lelőhely.

A Dózsa Gy. utcából D-re nyíló út, a Linkó-érrel közvetlenül határos. Lapos, sík terület, az ér felé lejt. A felszínen, mint ahogy a falu D-i és É-i végén található állattartó telepeken és környezetükben sem, régészeti lelőhelyre utaló nyomokat nem láttam.

FIGLER ANDRÁS

283. Szilvásvár, Istállóskői-barlang

(Heves megye) Pa

A Miskolci Egyetem BTK Ős- és Ókortörténeti Tanszéke 2002. augusztus 9. és 16. között ásatást végzett az Istállóskői-barlangban. A 2000. évi ásatás folytatásaként sikerült befejezni a komplex rétegtani szelvény ásatását egészen a sziklafenekig. A legfontosabb eredmény, hogy az újabb C¹⁴-adatokkal ki tudtuk egészíteni a korábbi groningeni radiometrikus adatokat. A barlang Aurignaci I. és II. iparai a Moershoofd-Hengelo és Arcy-Stillfried B interstadiálisokhoz kapcsolódnak 43000–39000 és 30000 év B. P. között.

RINGER ÁRPÁD

284. Szilvásvár, Török-sánc

(Heves megye) B

2002 júniusának elején Bíró Péter régésztechnikus a szilvásvárad Török-sáncon tett magánjellegű kirándulásai alkalmával több helyen is régészeti leletek felszíni szóródására lett figyelmes. Egy aranydrót hajkarika előke-rülése nyomán haladéktalanul jelentést tett a leletről, valamint arról, hogy részben eróziós hatások, részben emberi bolygatás következtében még számos helyen régészeti leletek hevernek a felszínen az ismert földvár különböző részein.

Június 17-én helyszíni szemlét tartottunk a sánc azon részein, ahol a régészeti leletek a felszínre kerültek.

A Török-sánc a Szilvásváradtól délre és Bélapátfalvától keletre húzódó Kelemen-széke nevű hegyen található. Mint Patek Erzsébet, Kemenczei Tibor és D. Matúz Edit publikált tanulmányaiból kiderül, a hegy főként a késő bronzkori Kyjatice kultúra időszakából származó leletek révén vált híressé, bár újkőkori és középkori vonatkozásai is ismertek. A késői bronzkorban a Kr. e. 10–8. sz. közötti időszakban egy földvár épült ki a hegy tetjén, teraszokkal, sáncokkal. Teljes kiterjedését pontosan nehéz megállapítani, de a régészetiileg fedett teraszok mérete megközelíthette az egy négyzetkilométert is. Szemlénk során a földvár nyugati, északi és keleti részén, a csúcstól mintegy 300–700 méternyire húzódó körívben, az 570–620 méteres szintvonalak mentén, a katonasíroktól ÉNy felé vezető földúton utaztunk körbe, öt állomást érintve.

Először az aranylelet helyszínét vizsgáltuk át, amely a Kukucsó-Cseres-völgy felé elágazó útnál található, a

földutak kereszteződésének DNy-i részén. Itt számos késő bronzkori kerámiadarab szóródik a felszínen spon-tán módon, nyilván az erózió következtében. A felszín meghorolása után sem sírra utaló jel (embercsont), sem további aranytárgyak nem kerültek elő.

Észak felé haladva, a Bácsó-kő-tetőre másztunk fel, ahol egy sánymaradvány húzódik. A tető felé vezető jár-
atlan úton gyalogosan haladtunk, és több helyen in-
tenzívebb felszíni kerámiaszóródást tapasztaltunk. Több
helyen nagy őrlőkő-darabok is a felszínre kerültek.

Következő állomásunk keletre, a Bácsó-Bükk plató-
ja volt, ahol egy fenyvesben több helyen is talajbolyga-
tás nyomait észleltük. A bolygatás minden bizonnyal
kincskeresési szándékot rejt (véltetően fémkeresővel),
ugyanis a néhány négyzetméteres nagyságú beásások
mellett kupacokba rakva, apróra tört késő bronzkori ke-
rámialeletek csoportosultak.

Szemlénk végén K felé továbbhaladva még megte-
kintettünk egy sánrcsészletet a Horotna-völgy felé eső
hegyoldalban, majd visszatértünk a Bácsó-kő-tető és a
Bácsó-Bükk között húzódó földúthoz, mely északi irány-
ban lefelé vezetett bennünket a hegyről. Ezen az úton
több száz méter hosszan szóródnak a kerámiadarabok, és
néhol bronzdarabkák is a felszínen, főleg az útszéli víz-
mosásokban, minden bizonnyal másodlagos pozícióban.
Az öt helyszínen kizárólag bronzkori leletekkel találkoztunk,
amelyekből reprezentatív mintát gyűjtöttünk.

DOMBORÓCZKI LÁSZLÓ

285. Szob, Malom-kert

(MRT 9. k. 26/16 lh.)

(Pest megye) U, LT

2002. október 4. és 10. között próbafeltárást végeztünk
az 1930-as évek óta ismert lelőhelyen. A feltárási költsé-
geit a beruházó biztosította.

Gépi munkával kb. 2000 m² nagyságú területről tá-
volítottuk el a humuszt. Intenzív újkőkori település (kot-
tafejes csoport és zselizi kultúra) nyomai kerültek elő,
bár a cserépsűrűsödések által jelzett objektumok feltjai
a nedves, fekete agyagban nem rajzolódtak ki. Öt ke-
mence vagy tűzhely vörösre átégett, paticsos feltját azon-
ban sikerült rögzíteni. Néhány cserép kelta településre
utal.

A próbafeltárási eredménye alapján 2003 tavaszán
a teljes terület megelőző feltáráására van szükség. A le-
letek a szobi Börzsöny Múzeumba kerültek.

KŐVÁRI KLÁRA

286. Szombathely, 89-es számú elkerülő főút

(Vas megye) R, B, V, LT, Ró, A, Á, Kk

A kétsávos elkerülő út Zanat 1. ütemének 1999-ben, 2.
ütemének 2000-ben végeztük el a megelőző régészeti
kutatását. A 3. ütem nyomvonalának bejárását 2001. ta-
vaszán végeztük el. A nyomvonalat és környékét 2001-
2002-ben több alkalommal légi fotóztattam.

A Herény, kertészet területén 2001. november–decem-
berben kezdtük meg, majd 2002 márciusában folytat-
tuk a feltárást. A lelőhely lényegi részét a Gyöngyös-
patak felé eső terasz jelentette, ahogy ezt már az előző
évi, a nyomvonalat szondázó árkaink alapján sejtettük.
Már ekkor rábukkantunk egy 14–15. századra keltezhe-
tő jelenségegyüttesre, amelyek közül akkor még csak
egynek (60. objektum) a kibontását kezdtük meg. Né-
hány árok, négyszögletes (a salakok alapján vasfeldol-
gozásra utaló) gödör és szemétgödörök, valamint értel-
mezhetetlen oszlophelyek mellett egy „T”-alakú, torkos
pajtaként értelmezhető jelenségre bukkantunk. Mére-
te: 24×7,5 m. Az apró leletek száma csekély, azonban
néhány fazék és más edény restaurálható lesz, egy-két
fémtárggyal (pl. vaskés) együtt.

A lelőhely késő középkori részén kb. 2500 m²-t tár-
tunk fel.

Munkatársak: Pap Ildikó Katalin régész, Vámos Gá-
bor régésztechnikus.

Kőszéri-dűlő: A lelőhely az előzőtől Ny-ra, a Perint-
patak túlsó, Ny-i partján található. Legjelentősebb ob-
jektumai: 1. Rézkori (?) alapárkos, oszlopszerkezetes fal-
lal tagolt, paticsfalú épületrészlet és néhány szemétgö-
dör. 2. A késő bronzkori urnamezős kultúra telepjen-
ségei, gödörök. A nem túl sok kerámia mellett néhány
bronztű (16. objektum) került elő. 3. Késő kelta telepü-
lés két ép, földbe mélyített, kisméretű, kunyhószerű (2-
2 oszlophelyes) építményét (8., 18. objektum) is megta-
láltuk egy kelta hamvasztásos sír (44. objektum) mellett.
Utóbbiban összeégett bronz- és vasmaradványok, fibulák
voltak. A házakból nagy mennyiségű kerámia és bronz-
fibulák kerültek elő. A település házainak tengelyét a
Perintre tájolták, s a házak a víz folyását követő teraszra
települtek. A nyomvonalától É-ra és a város felé is meg-
figyeltünk településre utaló nyomokat.

Kőszéri-dűlő: Az előző lelőhelytől kb. 300 m-re, egy
mára már kiszáradt vízfolyástól Ny-ra rendkívül szőrt
objektumokat találtunk: oszlophelyek, árkok, amorf göd-
rök. Minden objektum a római korra „keltezhető” késő
kelta kerámiával, és igen kevés leletanyagot tartalma-
zott. Mindössze két sigillata töredéket leltünk.

Véleményem szerint egyértelműen a 3. számmal jel-
zett (a terepbejáráson itt rengeteg tegulát, csatári pala
követ és edénytöredéket gyűjtöttünk) római kori, villa-
épület (?) gazdasági udvarának részlete. A területet csak
két kutatóárral vizsgáltuk, előtte négyzethálós bejá-
rást és geofizikai felmérést végeztünk. A villaépület fa-
lait kiszedték, igen lepusztult és az intenzív földműve-
lés sem használt neki. Egyetlen késő kelta objektum rész-
letét és talán egy fal töredékét tártuk fel. A villa talán a
késő római periódusra datálható.

Munkatársak: Molnár Attila egyetemi hallgató (ELTE),
Nagy Ágnes, Nagy Marcella, Geider Péter és Vámos Gá-
bor régésztechnikusok.

Reiszig-domb, Erdőalatti-dűlő: A terepbejárásakor há-
rom, de egymáshoz igen közeli lelőhely-komplexumként
jelöltük. A feltárási során a nyomvonalon itt folyamato-